IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Komisji Polityki Senioralnej**
(nr 57)
z dnia 11 kwietnia 2023 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Polityki Senioralnej (nr 57)

11 kwietnia 2023 r.

Komisja Polityki Senioralnej, obradująca pod przewodnictwem poseł **Joanny Borowiak (PiS)**, przewodniczącej Komisji, rozpatrzyła:

– informację ministra rodziny i polityki społecznej na temat deinstytucjonalizacji wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.

W posiedzeniu udział wzięli: **Stanisław Szwed** sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej wraz ze współpracownikami, **Joanna Głażewska** zastępca dyrektora Departamentu Zdrowia Publicznego Ministerstwa Zdrowia wraz ze współpracownikami, **Mateusz Czarnowski** pełnomocnik wojewody kujawsko-pomorskiego ds. polityki senioralnej, **Katarzyna Zielke-Paprocka** pełnomocnik wojewody pomorskiego ds. seniorów, **Marek Wójcik** pełnomocnik zarządu Związku Miast Polskich, **Teresa Hernik** ekspert ds. społecznych Federacji Przedsiębiorców Polskich, **Kordian Kulaszewicz** prezes Fundacji Adaptacja, **Elżbieta Ostrowska** przewodnicząca zarządu głównego Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, **Jerzy Płókarz** prezes Krajowego Sztabu Ratownictwa Społecznej Sieci Ratunkowej, **Alicja Kaczorowska** oraz **Katarzyna Wieczorowska-Tobis** stali doradcy Komisji.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Grażyna Kućmierowska** oraz **Elżbieta Przybylska** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Dzień dobry.

Otwieram posiedzenie Komisji Polityki Senioralnej.

Witam serdecznie posłów pracujących w Komisji Polityki Senioralnej. Pan minister Stanisław Szwed za chwilę do nas dołączy. Witam panią Joannę Jeleniewską – dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, pana Grzegorza Baranowskiego – dyrektora Departamentu Pomocy Integracji Społecznej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, panią Joannę Głażewską – zastępcę dyrektora Departamentu Zdrowia Publicznego w Ministerstwie Zdrowia, panią Małgorzatę Michalską – naczelnika wydziału w Departamencie Zdrowia Publicznego w Ministerstwie Zdrowia, pana Jakuba Kubickiego – naczelnika wydziału w Departamencie Zdrowia Publicznego w Ministerstwie Zdrowia. Witam serdecznie stałych doradców Komisji Polityki Senioralnej – panią profesor Katarzynę Wieczorowską-Tobis. Witam serdecznie panią doktor Alicję Kaczorowską. Witam panią Annę Olszewską – dyrektora wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie. Bardzo przepraszam za pomyłkę, ale pani Olszewskiej nie ma dziś z nami. Jednak jest z nami pani doktor Elżbieta Ostrowska – przewodnicząca zarządu głównego Polskiego Związku Emerytów i Rencistów, witam, pani doktor. Jest z nami również pan Jerzy Płókarz, prezes Krajowego Sztabu Ratownictwa Społecznej Sieci Ratunkowej. Jest z nami pan Kordian Kulaszewicz z Fundacji Adaptacja, Rady ds. Polityki Senioralnej przy ministrze rodziny i polityki społecznej. Są z nami również pełnomocnicy ds. polityki senioralnej pani Katarzyna Zielke-Paprocka – pełnomocnik wojewody pomorskiego ds. seniorów. Za chwilkę dołączy do nas pan Mateusz Czarnowski – pełnomocnik wojewody kujawsko-pomorskiego. Proszę państwa, witam również serdecznie panią Teresę Hernik z Federacji Przedsiębiorców Polskich – eksperta do spraw społecznych. Witam również pozostałych gości.

Szanowni państwo, poproszę uprzejmie pana Grzegorza Baranowskiego, dyrektora Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, o przedstawienie materiału.

Szanowni państwo, wszyscy posłowie otrzymali zawiadomienie o posiedzeniu Komisji wraz z porządkiem dziennym. Czy są pytania do porządku dziennego? Pytań nie słyszę. Stwierdzam przyjęcie porządku dziennego oraz protokołu poprzedniego posiedzenia Komisji. Przystępujemy do realizacji porządku, a więc rozpatrzenia informacji ministra rodziny i polityki społecznej na temat deinstytucjonalizacji wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Pani przewodnicząca, mam wniosek albo pytanie formalne.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Proszę chwilę poczekać, tylko skończę ten wątek. Dziękuję pani uprzejmie.

Teraz przystępujemy do przedstawienia informacji przez pana dyrektora Grzegorza Baranowskiego, który w imieniu pana ministra Stanisława Szweda przedstawi tę informację.

Jednak przed tym zgłosiła się pani poseł Marzena Okła-Drewnowicz. Proszę bardzo, pani poseł.

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Przepraszam, pani przewodnicząca, mam pytanie formalne lub też wniosek formalny. Dwie godziny temu została zwołana podkomisja do spraw polityki społecznej i pani poseł Rusecka poinformowała, że ze względu na brak kworum nie mogło odbyć się to posiedzenie i zostało ono zerwane. Teraz również nie mamy wymaganej 1/3. Moje pytanie brzmi, czy konieczne jest, aby mieć 1/3, aby móc obradować, czy też możliwe jest obradowanie bez procedowania? To pytanie jest moim wnioskiem formalnym.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Szanowna pani, chciałabym poinformować, że dołączyło do nas jeszcze dwóch posłów, więc mamy kworum. To pierwsza kwestia. Druga kwestia dotyczy dzisiejszego porządku Komisji, który obejmuje informację. Nie przewidywaliśmy żadnych głosowań, więc mogliśmy prowadzić obrady, ale w przypadku głosowań mógłby pojawić się problem. Jednak teraz nie ma takiej potrzeby, ponieważ mamy wymagane kworum na posiedzeniu Komisji.

Bardzo proszę, panie dyrektorze.

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Pani przewodnicząca, całkowicie się z panią zgadzam.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Mam tylko prośbę, pani poseł, proszę nie przerywać mi wypowiedzi. Wszystko już wyjaśniłam, dziękuję.

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Zgadzam się z panią, wszystko zostało już wyjaśnione. Mieliśmy problem z brakiem kworum dwie godziny temu.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Dobrze, ale na Komisji Polityki Senioralnej tego problemu nie ma. Nie widzę powodu, żeby nad tym dyskutować.

Panie dyrektorze, uprzejmie proszę.

Dyrektor Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej Grzegorz Baranowski:

Pani przewodnicząca, szanowni państwo, chciałbym przedstawić informację Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej dotyczącą procesu deinstytucjonalizacji w usługach społecznych. Ten proces dotyczy wszystkich osób korzystających z jakiejkolwiek formy pomocy, a dzisiaj skupimy się przede wszystkim na osobach starszych i osobach z niepełnosprawnościami. Słowo „deinstytucjonalizacja" jest nieco niefortunne, ponieważ kojarzy się z czymś negatywnym. Jednak chcemy patrzeć na ten proces pozytywnie – jako na rozwój usług społecznych przede wszystkim w środowisku zamieszkania, aby były one dostępne dla każdego obywatela niezależnie od jego miejsca zamieszkania, czy to w środowisku wiejskim, czy wielkomiejskim. Chcemy, aby obywatele mieli dostęp do różnych

usług społecznych zwłaszcza wtedy, gdy potrzebują wsparcia w zabezpieczeniu potrzeb życiowych i dnia codziennego. Proces deinstytucjonalizacji będzie temu służył.

Wolałbym, żebyśmy zawsze kojarzyli proces deinstytucjonalizacji z rozwojem usług społecznych w środowisku zamieszkania. Chcemy również, abyśmy w każdych gremiach, w których rozmawiamy na temat procesu deinstytucjonalizacji, nie traktowali go jako zamykanie instytucji, lecz jedynie jako tworzenie alternatywnej formuły. Chcemy doprowadzić do sytuacji, w której osoba korzystająca z pomocy będzie miała możliwość dokonania wyboru, jakie usługi chce otrzymać. Wiemy również, że decyzje te mają charakter indywidualny dla obywateli naszego kraju, którzy funkcjonują w różnych miejscach – ktoś będzie wybierał instytucje, a ktoś inny zamieszkiwanie w swoim środowisku zamieszkania wsparte usługami. Chcemy również stworzyć rzeczywistość pośrednią pomiędzy realizacją tych usług w środowisku zamieszkania i w instytucji. Pośrodku chcemy również stworzyć sprawnie działający system wsparcia w postaci ośrodków wsparcia mieszkań wspomaganych wszystkim tym, co można zaproponować osobie wymagającej pomocy.

W czerwcu 2022 r. Rada Ministrów przyjęła „Strategię rozwoju usług społecznych", która jest polityką publiczną obejmującą okres do roku 2030. Jednakże warto zauważyć, że zakładamy, iż wszystkie wskaźniki zawarte w tym dokumencie strategicznym będą zrealizowane do roku 2035. Oczywiście jest to ambitne wyzwanie cywilizacyjne. Strategia ta jest dokumentem, który przedstawia drogi, którymi należy podążać w celu osiągnięcia pełnego rozwoju usług społecznych w środowisku zamieszkania, w różnych obszarach funkcjonowania człowieka. Dokument ten składa się z pięciu części, które są poświęcone pięciu odrębnym grupom osób korzystających z usług: rodzinom z dziećmi, osobom starszym, osobom w kryzysie bezdomności, osobom w kryzysie zdrowia psychicznego oraz osobom z niepełnosprawnościami. Te pięć obszarów, które opisuje strategia, obejmuje całe wsparcie w zakresie realizacji usług społecznych, które są realizowane poprzez system pomocy społecznej, ale też przez inne systemy wspierające ten system. Strategia jest dokumentem ogólnym, wyznaczającym kierunki działań, a do osiągnięcia celów, które przedstawia, wprowadzamy zmiany w przepisach prawa.

Drodzy państwo, obecnie jesteśmy w trakcie procesu przygotowywania zmian do ustawy o pomocy społecznej. Mówimy o niewielkiej nowelizacji ustawy, jednak wprowadzającej bardzo ważne instrumenty wspierające system pomocy społecznej, które zmierzają w kierunku deinstytucjonalizacji usług społecznych. Mówimy o zmianie sposobu funkcjonowania domów pomocy społecznej poprzez przypisanie im funkcji opieki krótkoterminowej, obejmującej zarówno całodobowe, jak i dzienne usługi opiekuńcze. Podobne zmiany zostaną wprowadzone w sposobie funkcjonowania mieszkań chronionych – będą to mieszkania wspomagane i mieszkania treningowe. W ramach wprowadzanych zmian chcemy również przywrócić starą, ale bardzo ważną usługę sąsiedzką do systemu pomocy społecznej. Chcemy uregulować organizację tych usług poprzez powierzenie ich podmiotom zewnętrznym, ale z jednoczesnym czuwaniem nad nimi przez gminy, które są odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.

Oczywiście w systemie pomocy społecznej zachodzą zmiany porządkujące. Jednakże nie będę omawiał tych zmian, gdyż one bezpośrednio dotyczą samego systemu pomocy społecznej. Programy pomocowe realizujące działania strategii są przede wszystkim realizowane przez resort oraz w ramach perspektywy unijnej, a także we wszystkich miejscach, gdzie można uzyskać wsparcie dotyczące działalności z zakresu pomocy i integracji społecznej. Bardzo dużą nadzieję wiążemy z rozwojem usług w środowisku lokalnym, który to rozwój przeciwdziała trendowi realizacji usług opieki całodobowej tylko przez domy pomocy społecznej oraz przez zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze w systemie ochrony zdrowia. Wprowadzamy bardzo dużą ilość różnorodnych usług, które uzupełniają system wsparcia. Pierwszym, podstawowym elementem są rodzinne domy pomocy społecznej. Są to formy wsparcia realizowane w środowisku zamieszkania dla nie więcej niż ośmiu osób. Realizowane są głównie w miejscach, gdzie realizatorzy zamieszkują bezpośrednio. Resort rodziny i polityki społecznej prowadzi już drugi rok specjalny program, który wspiera rozwój rodzinnych domów pomocy społecz-

nej. Chcemy, aby ta forma pomocy była alternatywą dla dużych placówek i aby rzeczywiście rozwijały się również w małych miejscowościach.

Kolejnym obszarem, na którym nam bardzo zależy, jest rozwój usług opiekuńczych. Jest to kierunek działań, który jest rozwijany zarówno w sposób ustawowy, systematyczny, jak i programowy. Wspieramy gminy oraz innych realizatorów środkami finansowymi w rozwoju usług opiekuńczych. Nie chcę tutaj oczywiście zanudzać definicjami ustawowymi, ale są to podstawowe i specjalistyczne usługi opiekuńcze. Cała działalność naszego resortu skupia się na jak największym promowaniu rozwoju usług opiekuńczych w formule środowiskowej. Te usługi są dostępne dla każdego samorządu, który chce pozyskać środki finansowe na ich realizację. Mogą one aplikować do naszych programów, które realizujemy w resortowych ramach. Dodatkowo, drugim źródłem finansowania są środki unijne.

Bardzo ważnym elementem procesu deinstytucjonalizacji jest rozwój mieszkalnictwa chronionego. W proponowanej obecnie zmianie ustawy o pomocy społecznej zmieniamy definicję mieszkań chronionych. Odpowiadamy na wyzwania, które stoją przed nami zarówno pod względem cywilizacyjnym, jak i praktycznym poprzez mocną współpracę z organizacjami pozarządowymi i praktycznymi realizatorami usług w formule mieszkalnictwa. Proponujemy rozwój mieszkań treningowych, które będą w większości mieściły się przy instytucjach. W ramach tych mieszkań treningowych osoby, które opuszczają pieczę zastępczą, domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi czy dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi będą mogły płynnie wchodzić w role społeczne, które muszą pełnić w środowisku zamieszkania, aby później samodzielnie radzić sobie w życiu. Liczymy na to, że uda nam się mocno rozwijać system wsparcia w postaci mieszkań treningowych, przede wszystkim w formule zdeinstytucjonalizowanych placówek opieki całodobowej.

Druga formuła rozwoju mieszkalnictwa i drugi kierunek realizowany przez nasz resort to mieszkalnictwo wspomagane. Będzie ono bardzo adekwatne do potrzeb osób, które będą zamieszkiwały te właśnie formy wsparcia. Dlaczego postawiliśmy na tak dużą elastyczność w tym zakresie? Otóż są różne grupy odbiorców w tym systemie mieszkalnictwa wspomaganego i różne oczekiwania, jeśli chodzi o realizowane usługi. Zupełnie inaczej będą te usługi realizowane dla osób w kryzysie bezdomności, a jeszcze inaczej dla osób w podeszłym wieku, które już traktują pobyt w tym mieszkalnictwie wspomaganym jako jeden z ostatnich etapów swojego życia lub przedostatni etap swojego życia. Zupełnie inaczej będą też realizowane usługi dla osób z niepełnosprawnością, które co do zasady będą również traktowały pobyt w tym systemie mieszkalnictwa jako pobyt tymczasowy. Mieszkania chronione stanowią zatem formułę pośrednią pomiędzy pomocą środowiskową a pomocą instytucjonalną.

Oczywiście działania te są podejmowane w ramach różnego rodzaju programów, takich jak program „Korpus wsparcia seniorów”, który jest już państwu znany. Drodzy państwo, wspieramy również działania ukierunkowane na pomoc osobom w podeszłym wieku za pomocą programu „Opieka 75+”. Obydwa programy obecnie są procedowane i wkrótce poznamy wyniki rozstrzygnięć dotyczących kwestii finansowania tych zadań.

Dużą nadzieję również wiążemy z powstającymi centrami usług społecznych. Te centra to formuła realizowania przez gminę lub przez gminę w porozumieniu i koordynacji wszystkich usług społecznych działających na terenie gminy. Realizujemy program pilotażowy. Obecnie w ramach programu pilotażowego 40 samorządów tworzy 51 centrów usług społecznych w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Uważamy, że rozwój usług społecznych w postaci rozwoju centrów usług społecznych będzie następował mocno i intensywnie.

Drodzy państwo, bardzo ważny projekt, który realizujemy również w okresie obecnej perspektywy finansowej, jest realizowany przez MRiPS we współpracy z 20 samorządami. Polega on na opracowaniu i pilotażowym wdrożeniu mechanizmów i planów deinstytucjonalizacji usług społecznych. Projekt ten będzie trwał do 31 sierpnia. Już teraz powstało praktycznie pierwszych 20 lokalnych planów rozwoju usług społecznych i lokalnych planów deinstytucjonalizacji, z czym wiążemy ogromną nadzieję. Widoczne

są pozytywne efekty w postaci rozwoju usług społecznych w tych gminach i powiatach, do których udało nam się dotrzeć.

Oczywiście oprócz konkretnych i programowych działań wspieramy również samorządy w kwestiach związanych z dokumentami strategicznymi poprzez zapewnienie wszelkiego rodzaju oprzyrządowania. Aktualizacja „Krajowego programu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu" również służy temu celowi. Programy ministerialne, jak „Senior+", służą do rozbudowy i wsparcia prowadzenia dziennych ośrodków wsparcia oraz domów opieki, z czego korzysta już prawie 1200 placówek. Jest to bardzo duża ilość. Z drugiej strony programy takie jak „Aktywni+" wspierają aktywność osób starszych.

Oczywiście oprócz wsparcia osób starszych mówimy także o wsparciu osób z niepełnosprawnościami. Dokument strategiczny na rzecz osób z niepełnosprawnościami to strategia na lata 2021–2030. Staramy się implementować wszelkie zapisy, które prowadzą osoby z niepełnosprawnościami do wdrożenia praktycznych idei niezależnego życia. Takie działania są również podejmowane w ramach naszego resortu, w tym asystentka osobista i wsparcie osób niepełnosprawnych, rozwój opieki wytchnieniowej, wsparcie w ramach Funduszu Solidarnościowego oraz rozwój centrów opiekuńczo-mieszkalnych, które również wspierają osoby z niepełnosprawnościami, zarówno w formule dziennego wsparcia, jak i całodobowej opieki.

Zmiany, jakie zachodzą w realizacji usług społecznych, nie mogą odbywać się bez wsparcia działań organizacji pozarządowych. Stąd przyjęcie ustawy o ekonomii społecznej i ogromna rola ekonomii społecznej w rozwoju usług społecznych. Zakładamy zasadniczo, że organizacje społeczne są organizacjami partnerskimi realizującymi ogromną ilość usług społecznych w środowiskach lokalnych. To właśnie organizacje pozarządowe w pieczy, usługach pomocy społecznej i innych obszarach realizują dużą ilość usług społecznych, które wspierają nasz system. Wspieramy również podmioty ekonomii społecznej poprzez programy celowe i w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego, aby potencjał sektora ekonomii społecznej stale i systematycznie się rozwijał i wspierał nas w realizacji usług społecznych. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję, panie dyrektorze.

Jest z nami pan minister Stanisław Szwed. Cieszymy się z pana obecności, panie ministrze.

Dziękuję za przedstawienie materiału, obszernego materiału dotyczącego wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych w obszarze deinstytucjonalizacji. Panie dyrektorze, dziękujemy za przedstawienie definicji na początku, ponieważ słowo „deinstytucjonalizacja" często kojarzy się z likwidacją instytucji, podczas gdy tutaj chodzi o wsparcie i rozwój usług społecznych w miejscu zamieszkania. Pan dyrektor przedstawił programy realizowane przez MRiPS, programy rządowe oparte na współpracy z samorządami i organizacjami pozarządowymi oraz na wsparciu podmiotów ekonomii społecznej. Serdecznie dziękujemy za to.

Szanowni państwo, otwieram dyskusję.

Jeszcze mam tylko jedno pytanie: czy pan minister Szwed chciałby teraz coś dodać, uzupełnić, czy tylko odpowiadać na pytania? Proszę, panie ministrze.

Sekretarz stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej Stanisław Szwed:

Dziękuję bardzo.

Przepraszam za spóźnienie, ale mam również inne zajęcia. Widzę, że pan dyrektor przedstawił już wszystko, oczywiście w bardzo skróconej wersji, ponieważ materiał, który realizujemy, jest bardzo obszerny. Niektóre programy są nowe, a niektóre to kontynuacja istniejących. Naszym głównym celem jest wdrożenie procesu deinstytucjonalizacji w życie. Chciałbym jednak podkreślić, że naszym celem nie jest likwidacja jednostek, ale raczej uzupełnienie działań podejmowanych w obszarze wsparcia dla osób wykluczonych, osób niepełnosprawnych i osób starszych. Chętnie odpowiemy na państwa pytania. Jest tu ze mną pani Jeleniewska – dyrektor Departamentu Polityki Senioralnej. Razem pomożemy odpowiedzieć na pytania.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Otwieram dyskusję. Czy ktoś z państwa posłów chciałby zabrać głos? Bardzo proszę, pan poseł Michał Szczerba.

Poseł Michał Szczerba (KO):

Dzień dobry.

Mam kilka pytań dotyczących uszczegółowienia, ponieważ rozumiem, że pani dyrektor jest nową osobą na stanowisku dyrektora, czy tak? Czy może już mieliśmy okazję się wcześniej poznać? A, tak, mieliśmy.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Panie pośle, pani dyrektor już była na posiedzeniach Komisji.

Poseł Michał Szczerba (KO):

Znamy się, oczywiście. Przepraszam. Usłyszałem po prostu nazwisko…

Mieszkania chronione bardzo mnie interesują. W szczególności chciałbym, żeby pan minister, pan dyrektor lub pani dyrektor rozwinęli te dane, które tu są podane. Nasza informacja, o którą poprosiliśmy jako Komisja Polityki Senioralnej, dotyczy deinstytucjonalizacji wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych. W ramach tej Komisji najbardziej interesują nas osoby starsze. Chciałbym poznać liczbę mieszkań chronionych, czy to wspieranych, czy też treningowych, o których mówił pan dyrektor, które zostały udostępnione osobom starszym. Czy posiadamy takie statystyki? Łączenie osób, które wychodzą z pieczy zastępczej, i osób senioralnych nie pokazuje nam dokładnie, jaka pula mieszkań została wygenerowana i udostępniona osobom, którymi zajmuje się nasza Komisja. Rozumiem, że w roku 2022 zaplanowano 24 mln zł na mieszkania chronione, a wydano blisko ponad połowę tej kwoty. Czy mógłby pan podać dokładniejsze informacje, ile takich mieszkań powstało i ile z nich zostało rozdysponowanych dla osób starszych lub osób starszych z niepełnosprawnościami? Czy posiadamy takie dane?

W roku 2023 planuje się utworzenie 61 mieszkań chronionych. To nie jest bardzo duża liczba mieszkań, biorąc pod uwagę skalę potrzeb osób starszych oraz osób, które chciałyby opuścić DPS i inne placówki. Pytanie brzmi, w których 13 województwach znajdują się te mieszkania chronione i w jakiej formie prawnej zostały one utworzone. Być może pan ma już jakieś konkretne informacje. To moje pierwsze pytanie.

Drugie pytanie odnosi się do pkt 13, usługi asystenta osobistego dla osób z niepełnosprawnościami. Tutaj jest mowa o Funduszu Solidarności oraz programie „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Ile takich asystentów obecnie funkcjonuje? Czy posiadamy dokładne dane w tym zakresie? Kolejnym punktem jest usługa żywieniowa (pkt 14). Niestety nie posiadamy żadnych danych na jej temat. Ile osób skorzystało z takiej usługi opieki lub wytchnienia? Rozumiem, że są to programy realizowane przez organizacje pozarządowe, ale być może państwo posiadają jakieś dane. To tyle. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję, panie pośle.

Zanim pan minister udzieli odpowiedzi, chciałabym tylko zwrócić uwagę na to, że informacja dotyczyła rozwoju mieszkalnictwa chronionego, ponieważ jest to temat związany z deinstytucjonalizacją w obszarze wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Przypomnę tylko panu posłowi, że tworzenie mieszkań chronionych leży w obowiązku samorządów, a pytania, które pan poseł był uprzejmy zadać, są raczej skierowane do samorządów. Oczywiście zapewne ministerstwo odpowie, ale nie chciałabym, żeby gdzieś w przestrzeni pojawił się jakiś błąd. Te dane, które są zawarte w informacji, dotyczą nakładów na rozwój mieszkalnictwa chronionego, czyli na wsparcie samorządów oraz organizacji pozarządowych w przypadku opieki wytchnieniowej na taką działalność. Co do programu „Asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnościami” – przypomnę, że jest to projekt pana prezydenta Andrzeja Dudy, który obecnie jest w trakcie konsultacji.

Bardzo proszę, panie ministrze.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

À propos usług asystenckich dla osób niepełnosprawnych, w tym roku przeznaczamy – przypomnę – aż 510 mln zł dla samorządów oraz ponad 100 mln zł dla organizacji pozarządowych. Dwa lata temu na ten program mieliśmy 150 mln zł, co oznacza, że otrzymują teraz one znacznie większe wsparcie niż wcześniej. Nie wspomnę już o latach poprzednich, kiedy to środki były zdecydowanie mniejsze. Obecnie nie posiadamy dokładnych informacji na temat korzystania z tego programu, ale wkrótce je uzupełnimy i prześlemy państwu z biura rzecznika osób niepełnosprawnych, ponieważ to właśnie tam znajdują się dokładne dane dotyczące liczby osób i samorządów korzystających z tej pomocy. Uważam, że warto również wspomnieć o programie usług i opieki wytchnieniowej, ponieważ również w tym przypadku środki z Funduszu Solidarnościowego zostały zwiększone.

Jeśli chodzi o mieszkania chronione, to już wcześniej podaliśmy informację. Od 2017 r. dysponujemy 1400 takimi mieszkaniami, jednak w tej chwili nie jesteśmy w stanie odróżnić, które z nich są wyłącznie mieszkaniami chronionymi. W ramach naszego programu udało się zrealizować 61 mieszkań, co stanowi jedynie 40% ze wszystkich 153 miejsc. Niemniej jednak kwota przeznaczona na ten cel nie została w pełni wykorzystana, a do tego dochodzą jeszcze mieszkania, które powstają z innych źródeł i są dofinansowywane przez samorządy czy inne instytucje. Wprowadzając zmiany w ustawach, będziemy mieć większe możliwości rozwoju mieszkań chronionych, w tym mieszkań wspomaganych oraz treningowych. Mamy nadzieję, że dzięki temu znacznie poprawimy sytuację w zakresie mieszkalnictwa chronionego

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję. Taki podział tworzenia mieszkań chronionych, mieszkań treningowych i wspomaganych to jest odpowiedź na potrzeby seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, ponieważ te potrzeby są różne.

Ktoś jeszcze z państwa posłów chciałby zadać pytanie? Bardzo proszę panią Marzenę Okłę-Drewnowicz.

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Bardzo dziękuję, pani przewodnicząca.

Nawiązując do odpowiedzi pana ministra Szweda, chciałabym zadać kolejne pytanie. Rekordowa kwota na opiekę wytchnieniową i asystenta osobistego dla osoby niepełnosprawnej wyniosła – jak zrozumiałam – 150 mln zł dwa lata temu. Teraz słyszę, że ta kwota jest jeszcze wyższa. Chciałabym zapytać o praktykę. Na przykład miasto Kielce w ubiegłym roku – czyli w 2022 r. – otrzymało prawie 39 mln zł na opiekę wytchnieniową i asystentów osobistych dla osób niepełnosprawnych. W tym roku – czyli w 2023 r. – otrzymało tylko 9 mln zł. Dlaczego miasta takie jak Kielce mają znacznie mniej środków, niż wnioskowały, skoro kwota przeznaczona na te cele jest większa? Wnioski zostały przygotowane zgodnie z wymaganiami formalnymi i merytorycznymi, więc dlaczego kwota została tak drastycznie obcięta? Pan minister odpowiedział, że część środków nie idzie teraz bezpośrednio do samorządów, lecz przekazywana jest do organizacji pozarządowych. Czy to oznacza, że te brakujące środki, adekwatne do potrzeb mieszkańców Kielc, będą dostępne dla samorządu lub organizacji pozarządowych, które będą świadczyć te usługi? Chciałabym zrozumieć, jakie są różnice w podejściu do tych środków – czy samorząd nie mógł o nie aplikować, a organizacje będą świadczyć te usługi? Proszę o wyjaśnienie.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo proszę.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Powtórzę: w tym roku oraz w ubiegłym roku zostało przeznaczonych 510 mln zł dla samorządów na opiekę i asystentów. Wypowiadam się z pamięci, gdyż nie mam tych danych przed sobą, nie zajmuję się bezpośrednio tym tematem, ale myślę, że w razie potrzeby dostarczymy pełną informację. Początkowo było 150 mln zł, ale pulę tę zwiększyliśmy do 510 mln zł. To oznacza wzrost dla samorządów. Trudno mi jednak odpowiedzieć na pytanie, dlaczego w Kielcach jest teraz mniej lub więcej środków, ponieważ

prawdopodobnie w innych regionach kraju było takie samo zainteresowanie, a podział środków był szeroki. Jeśli jednak chcielibyśmy szczegółowo omówić kwestię usług asystenta, warto byłoby zorganizować spotkanie Komisji, na którym pan minister Wdówik, odpowiedzialny za ten program, przedstawiłby wszystkie dane i wyliczenia, gdyż my dysponujemy tylko ogólnymi informacjami. Te informacje zostały też sformułowane dość szeroko, dlatego jeszcze nie uzyskaliśmy dodatkowych informacji z poszczególnych samorządów. Uważam, że warto byłoby to wyjaśnić w ten sposób. Obecnie na usługę wytchnieniową przeznaczonych jest łącznie 250 mln zł, co oznacza wzrost nakładów w porównaniu do dwóch poprzednich lat. Środki te są na podobnym poziomie jak w ubiegłym roku, czyli 2022 r.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję, panie ministrze.

Panią poseł pozwolę sobie skierować – chociaż ja bardzo chętnie zaproszę pełnomocnika rządu do spraw problemów osób z niepełnosprawnościami, czyli pana ministra Wdówika, do Komisji Polityki Senioralnej z tym tematem – niemniej jednak niedawno odbyło się posiedzenie podkomisji ds. rozwiązywania problemów osób z niepełnosprawnościami, na którym pan minister Wdówik był obecny i poświęcone było ono temu tematowi. Polecam więc pani poseł zapis z tego posiedzenia, na pewno znajdzie tam pani potrzebne informacje. Wniosek jest taki, że z kwoty 150 mln zł udało się zwiększyć pulę do 510 mln zł, co stanowi wielokrotne zwiększenie. Każdy potrafi policzyć jak duże. Bardzo dziękuję.

Czy ktoś z państwa posłów jeszcze chce zabrać głos? A może ktoś z zaproszonych gości? Bardzo proszę, pan Jerzy Płókarz i eksperci Komisji, w pierwszej kolejności.

Prezes Krajowego Sztabu Ratownictwa Społecznej Sieci Ratunkowej Jerzy Płókarz:

Bardzo dziękuję.

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, panie ministrze, panie dyrektorze, pani dyrektor. Chciałbym tylko zadać jedno pytanie. Wszystkie działania, jakie ministerstwo podejmuje obecnie w ramach pomocy społecznej, są znacznie większe pod względem wartości i zakresu niż kiedyś, jak powiedziała pani przewodnicząca, jednak pracownicy jednego z domów pomocy społecznej zwrócili się do naszej organizacji z problemem. W wyniku deinstytucjonalizacji pracownicy bardzo protestowali, ponieważ tracili status pracownika jednostki samorządowej, a mieli przejść do jednostki prywatnej lub organizacji pozarządowej o statusie prywatnym. Rodziny również obawiały się, czy takie stowarzyszenie zapewni taką samą jakość usług, jaką zapewniają pracownicy jednostek pomocy społecznej. Czy pan dyrektor lub ministerstwo zauważają tego typu problemy i podejmują kroki w celu niwelowania takich obaw? To przedsięwzięcie jest bardzo pożyteczne, ale w praktyce spotykamy się z takimi problemami. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Poproszę uprzejmie o odpowiedź.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Jeśli chodzi o DPS, przypomnę, że są to jednostki samorządu i nie mają bezpośredniego związku z deinstytucjonalizacją. Jeśli dokonuje się jakichś zmian, to jest to raczej związane z zleceniem wykonywania tych usług podmiotowi prywatnemu przez samorząd. W takim przypadku ciężko mi się do tego odnieść. Jeśli jednak pojawi się skarga, to oczywiście podejmiemy interwencję, proszę tylko podać, o kogo konkretnie chodzi.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Dziękuję, panie ministrze.

Bardzo proszę, pani doktor Alicja Kaczorowska. Nie wiem, czy pani profesor była pierwsza… Dobrze, pani doktor Alicja Kaczorowska, ekspert Komisji Polityki Senioralnej.

Stały doradca Komisji Alicja Kaczorowska:

Pani przewodnicząca, panowie ministrowie, Wysoka Komisjo, bardzo dziękuję za możliwość wypowiedzenia się.

Chciałabym zaznaczyć, że mam potrójną legitymację do tej wypowiedzi: jestem seniorem, zajmuję się opieką nad chorymi seniorami w domu opieki, ale trzeciej legitymacji już niestety nie pamiętam. W każdym razie chciałabym wyrazić moje pełne poparcie dla obecnie realizowanej polityki…

Nie śmiej się, też będziesz tak miał.

Prezes KSR SSR Jerzy Płókarz:

Przecież nie śmieję się z ciebie.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Przepraszam najmocniej, pani doktor, być może chodziło o to, że pracowała pani bardzo aktywnie w poprzedniej kadencji w Komisji Polityki Senioralnej. Dziękuję uprzejmie.

Stały doradca Komisji Alicja Kaczorowska:

Tak, bardzo dziękuję.

Chciałabym wyrazić uznanie dla prac rządu w tym kierunku, ponieważ wachlarz możliwości jest ogromny, a deinstytucjonalizacja rzeczywiście nie oznacza zamykania instytucji i odcięcia osób uprawnionych od korzystania z tych świadczeń. Przeciwnie, polega na zamykaniu instytucji w celu otwierania domów i środowisk, w których osoby potrzebujące pomocy będą mogły ją otrzymać w swoim miejscu zamieszkania. Dom jest miejscem człowieka, również bezdomnego. Szkoda, że ten problem jeszcze nie został całkowicie rozwiązany, ale wszystko idzie w dobrym kierunku, aby każda osoba mogła skorzystać z potrzebnej pomocy.

Chciałabym również zapytać o centra pomocy społecznej. Znalazłam informację, że będą one służyć nie tylko osobom znajdującym się w granicach dochodowych uprawniających ich do otrzymania pomocy prawie bezpłatnie, ale również osobom z nieco wyższymi dochodami. Chciałabym zapytać, na czym ta pomoc będzie polegała, ponieważ ludzie często pytają o możliwości skorzystania z takich świadczeń, które są dosyć drogie na rynku – i być może centra te stanowią rozwiązanie. Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Proszę uprzejmie o odpowiedź.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Jeśli chodzi o centra usług społecznych, mowa o jednostce, która powstaje w ramach procesu deinstytucjonalizacji i ma służyć jako koordynator świadczeń usług społecznych na terenie gminy. Oczywiście powstawanie tych centrów odbywa się stopniowo i obecnie mamy ich 51. Przygotowany jest również raport po pierwszym okresie funkcjonowania programu pilotażowego, który ma na celu zobaczenie, jakie będą tego wyniki. Centra te mają służyć wszystkim, nie ma tutaj ograniczeń co do osób czy działań. Chcemy, żeby były miejscem, gdzie mieszkańcy danej gminy uzyskają wszelką potrzebną pomoc oraz pokierowanie do innych jednostek, jeśli będzie to konieczne. W ten sposób unikniemy sytuacji, w której klient będzie odsyłany gdzieś indziej. Naszym celem jest zapewnienie pełnej usługi informacyjnej lub usług wspierających ich działania. Centra usług społecznych to przede wszystkim inicjatywa samorządów, które mają możliwość działania w tym zakresie. Obecnie większość z tych jednostek to przekształcone MOPS lub GOPS w CUS. Na początku realizacji programu zależało nam, aby powstawały nowe jednostki, które połączą funkcje MOPS i GOPS, ale obecnie przeważają przekształcenia. Jednakże, jak wspomniałem wcześniej, w trzech samorządach, które osobiście odwiedziłem, centra usług społecznych działały bardzo dobrze. Będziemy zachęcać samorządy, aby tworzyły nowe jednostki CUS, a we wrześniu jest planowany kongres, który pozwoli samorządom zaprezentować swoje osiągnięcia w tym zakresie.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Centra usług społecznych to bardzo dobry pomysł, bardzo ważny i doceniany przez samorządy. W ubiegłym tygodniu miałam przyjemność uczestniczyć w panelu na Forum Welconomy w Toruniu, gdzie rozmawialiśmy właśnie o problemach osób w wieku senio-

ralnym w kontekście działań samorządów. Jako wyzwanie dla samorządów pojawia się wzrastająca liczba osób w wieku emerytalnym w Polsce. Również gmina miasta Toruń prowadzi takie CUS. To bardzo dobry pomysł, cieszę się, że jest realizowany, ponieważ stanowi wyjście naprzeciw potrzebom samorządów. Dzięki temu samorządy mogą odpowiedzieć na te wyzwania, które współczesność stawia przed nimi. Bardzo dziękuję.

Bardzo proszę panią profesor Katarzynę Wieczorowską-Tobis, ekspert Komisji.

Stały doradca Komisji Katarzyna Wieczorowska-Tobis:

Pani przewodnicząca, panie ministrze, szanowni państwo, chciałam zapytać o rodzinne domy pomocy. Rodzinne domy są niewątpliwie bardzo ciekawym rozwiązaniem, jednak myślę, że o nich mało się mówi. Czy mogłabym prosić o rozwinięcie tego tematu?

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Proszę uprzejmie, panie ministrze.

Stały doradca Komisji Katarzyna Wieczorowska-Tobis:

Bo ich jest mało. Myślę sobie, że za mało.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Mało. Również podzielam pogląd pani profesor. Mieliśmy nawet specjalne wspólne posiedzenie Komisji Polityki Społecznej i Rodziny z podkomisją senacką, co było chyba po raz pierwszy w historii naszych działań. Tematem były właśnie rodzinne domy pomocy i zaprosiliśmy uczestników prowadzących takie domy. Dokonaliśmy pewnych zmian w programie, mając nadzieję, że będą one bardziej pomocne w funkcjonowaniu i zainteresowaniach. Główną przyczyną braku chętnych do prowadzenia takich domów jest brak atrakcyjności programu, dlatego staraliśmy się go zmienić. Mimo że przeznaczamy środki na dofinansowanie, wyniki są na razie średnie. Dwa lata temu mieliśmy 40 domów, a teraz jest ich 53, czyli tylko 13 więcej w ciągu dwóch lat. To nie jest zbyt wiele. Program umożliwia tworzenie takich domów rodzinnych dla 3–8 osób, jak powiedział dyrektor podczas sprawdzania. Będziemy musieli zastanowić się, jak uatrakcyjnić ten program, ponieważ uważam, że to jest bardzo dobre miejsce dla tworzenia takich rodzin. Dom nie jest przeznaczony dla specjalistycznej opieki czy dla osób wymagających innego wsparcia, ale bardziej dla osób, które wymagają wsparcia, ale nie na tak wysokim poziomie specjalizacji. Przykładem takiego domu był ten przedstawiany przez osoby z województwa pani przewodniczącej. Praktycznie dwie osoby, które nadzorowały ten dom, radziły sobie znakomicie ze swoimi podopiecznymi. Takie jednostki, z naszym wsparciem, powinny powstawać. To byłaby odpowiedź na nasze inne działania, takie jak budowa centrów opiekuńczo-mieszkalnych, które są odpowiedzią zarówno na opiekę dzienną, jak i całodobową. Jednak coś pośredniego byłoby idealne. Mieliśmy także planowane spotkanie w tej sprawie takie podsumowujące, ale z braku czasu nie udało nam się tego jeszcze przeprowadzić na Komisji.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję, panie ministrze.

Rzeczywiście, centra opiekuńczo-mieszkalne są kolejnym dobrym rozwiązaniem. Wiem od samorządowców z mojego regionu na przykład o dwóch centrach z programu rządowego: jedno w Wąpielsku, w gminie Wąpielsk, i drugie w Golubiu-Dobrzyniu, gdzie jeszcze przed otwarciem lista oczekujących była już pełna. To naprawdę fantastyczne rozwiązanie i warto poświęcić temu chwilę uwagi.

Uprzejmie proszę pana Marka Wójcika ze Związku Miast Polskich.

Pełnomocnik zarządu Związku Miast Polskich Marek Wójcik:

Dziękuję.

Pani przewodnicząca, państwo posłowie, panie ministrze, szanowni państwo, cieszę się, że dyskutujemy o tym problemie. I tak, deinstytucjonalizacja, mnogość narzędzi…

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Rozwój usług społecznych w miejscu zamieszkania.

Pełnomocnik zarządu ZMP Marek Wójcik:

O, brawo! Dziękuję. Będę starał się korzystać z tej formuły. Mnogość narzędzi – tak. Natomiast chciałbym zwrócić państwa uwagę na pewne fakty z tym związane. Uważam, że musimy działać odważniej, ponieważ, po pierwsze, przeanalizowałem liczbę osób w wieku 65 lat i więcej. W 2003 r. – specjalnie wziąłem ten rok, bo wtedy pracowaliśmy nad ustawą o pomocy społecznej – było to 13% populacji, w 2021 r. było 18,9, a w 2030 r. szacuje się, że wyniesie to 25,5%. Mówię o tym nie bez powodu, ponieważ wolelibyśmy skonstruować nowe zasady finansowania zadań jednostek samorządu terytorialnego z tej dziedziny, zamiast polegać na programach, których jest już wiele. Chcemy rozwiązać tę kwestię w taki sposób, abyśmy mieli trwałe źródła dochodów, dzięki czemu można będzie zapewnić wsparcie dla tej sfery, która już się pojawia w samorządach jako druga forma pomocy społecznej. Oświata nie ma sobie równych, ale pomoc społeczna była trzecią, a teraz jest nawet drugą pozycją w budżetach jednostek samorządu terytorialnego. Liczba osób wymagających wsparcia ciągle rośnie, więc bardzo żałujemy, że w 2014 r. nie udało się wprowadzić ustawy o ubezpieczeniach opiekuńczych, którą zaproponował pan senator Augustyn z Piły. Mieliśmy kilka lat, aby ją wdrożyć, ale niestety nie została ona przyjęta. Teraz będziemy mieli duży problem z zapewnieniem środków na realizację tego zadania. Chcielibyśmy, aby samorządy były autonomiczne pod względem finansowym. Powtarzam, że cieszymy się z mnogości narzędzi.

Duża liczba narzędzi jest potrzebna w DPS-ach. Dlatego chcielibyśmy wiedzieć, jaki będzie los DPS-ów, ponieważ istnieje tam ponad 81 tys. miejsc publicznych. Po pierwsze, musimy rozstrzygnąć kwestię dotacji dla skierowanych przed 2004 r., co stanowi ok. 1 mld zł. Jednakże ta kwota jest znacznie niższa, niż faktyczne koszty pobytu. Powiedzmy to otwarcie, warto byłoby to również rozstrzygnąć. Mówię o DPS-ach, ponieważ mimo przejścia na wsparcie środowiskowe i mimo ucieczki od instytucji w dalszym ciągu będzie zapotrzebowanie na placówki całodobowe – takie jak DPS. Kolejnym elementem jest patrzenie na to szerzej, poza sektorem i silosami. Obserwuję, jak w Polsce zmniejsza się wola kierowania osób do DPS na rzecz ZOL i ZPO. Jednakże osoby w ZOL mogą tam przebywać jedynie przez pół roku, a istnieją różne sposoby, aby pozostać tam dłużej, choć mogłyby być w DPS. Kto wie, może powinny być w DPS. Szerokie spojrzenie na ten problem byłoby bardzo przydatne, ponieważ będziemy mieli przepływy pomiędzy sektorami, a mamy te same środki publiczne.

Ostatnim elementem jest kłopot, jaki pojawia się w samorządach, gdy finansowanie zadań opiera się o projekty, które mają swoją perspektywę. Jest to duży problem, ponieważ otrzymujemy środki na dwa, trzy lata działalności przedsięwzięcia, a potem projekt się kończy, szczególnie gdy jest finansowany ze środków zewnętrznych. Wówczas zmienia się strategia myślenia na poziomie kontynentu czy Unii Europejskiej, a my zostajemy z tym przedsięwzięciem, którego nie likwidujemy. Kontynuujemy je już tylko na własne ryzyko. Chcielibyśmy prosić o to, aby podjąć rozmowy na temat zmiany zasad finansowania zadań na rzecz dochodów własnych, większej autonomii w tym zakresie, odciążenia państwa z realizacji tych programów i zbudowania takich narzędzi, które będą miały wymiar nawet nie na jutro, ale na daleką przyszłość, szczególnie na moment najbardziej kryzysowy, czyli przełom lat 20. i 30., kiedy będą miały miejsce duże zmiany demograficzne. Będziemy wtedy mieli ogromny problem. Tym bardziej że pojawia się pewna specyfika. Zobaczcie państwo, liczba osób niepełnosprawnych wynika z faktu, że żyjemy dłużej i jesteśmy słabsi fizycznie. Znalezienie miejsca w środowiskowej opiece dla osób z chorobami otępiennymi stanowi ogromny trud. Raczej będzie trudno przenieść tę kwestię w stronę środowiska ze względu na efektywność podejmowanych działań. Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Zwracam tylko uwagę, szanowny panie, że ten problem, który pan poruszył, dotyczy końca perspektywy finansowej oraz środków pochodzących z Unii Europejskiej i innych źródeł zewnętrznych. MRiPS nie ma wpływu na tę kwestię, gdyż adresatem są urzędy marszałkowskie. Nikt nie twierdzi, że DPS-y powinny zostać zlikwidowane, lecz dążymy do zachowania tych mniejszych domów, które mają niewielką liczbę podopiecznych.

Chcemy odejść od dużych DPS-ów, w których przebywa kilkaset osób, a takich placówek jest niewiele – zaledwie 13 w Polsce, jak się zdaje. Niemniej jednak otrzymują one dofinansowanie.

Uprzejmie proszę pana ministra o udzielenie odpowiedzi.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Dziękuję bardzo za wątek dotyczący finansowania, który jest bardzo ważny. Jednak zanim zaczniemy mówić o dodatkowych środkach, musimy się skupić na systemie pomocy społecznej, który funkcjonuje w Polsce. Myślę, że w ciągu najbliższych lat będziemy budować nowy system pomocy społecznej w naszym kraju. Cieszę się, że przyjęliśmy „Strategię rozwoju usług społecznych", a nie pierwszą wersję strategii deinstytucjonalizacji, która zakładała, że praktycznie opieka instytucjonalna powinna zniknąć. Występowały trendy i środowiska osób niepełnosprawnych z takimi pomysłami, a nawet spotykaliśmy się z ostrym atakiem na nasz resort, że nie idziemy w tym kierunku. Jednak proces deinstytucjonalizacji nie powiódł się w żadnym kraju europejskim, nawet w tych najbogatszych. Musielibyśmy mieć olbrzymie środki, aby zapewnić miejsce opieki w miejscu zamieszkania, co jest po prostu nierealne. Dlatego mając określoną pulę środków, musimy budować taki system, który z jednej strony zapewnia wsparcie w miejscu zamieszkania – proces rozwoju usług społecznych, a z drugiej strony zapewnia opiekę w instytucjach instytucjonalnych.

Tu pan Marek poruszył kwestię choćby DPS i ZOL. Wiemy teraz dokładnie, że te instytucje się przenikają, ponieważ mają różne źródła finansowania. Oczywiście pytanie brzmi, kto powinien otrzymywać miejsce w DPS, a kto powinien znaleźć się w ZOL itd. Ten wątek można kontynuować. Dyskusja ta jest przed nami, a ogromną rolę odgrywa tu samorząd. Wiemy, że nie poszło nam łatwo, jeśli chodzi o strategię, na Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, ale udało nam się uzyskać akceptację dla naszej strategii, choć z zastrzeżeniami. Oczywiście główną kwestią były finanse, ale uważam, że najpierw musimy zastanowić się nad tym, jak ten system ma funkcjonować w Polsce, a potem nad kwestiami finansowania. Patrząc z perspektywy ministerstwa, wolałbym, aby samorządy zajmowały się bezpośrednio tematami i programami, które staramy się rozwiązać, ponieważ to tam powinna być opieka, jak najniżej, na poziomie gminy. Wyższe szczeble to już bardziej specjalistyczna opieka, gdzie jednostka wie, jak najlepiej pomagać i jakie instrumenty do tego wykorzystać oraz jakie organizacje w tym mogą wziąć udział. To jest niesłychanie ważne, abyśmy mieli taką możliwość działania. My, jak zawsze, jesteśmy otwarci na dyskusję i propozycje. Co do finansów – niestety sytuacja nie jest najlepsza i nie mogę obiecać, że coś dołożymy. Jedziemy z tym, co mamy w ramach programów. Myślę, że na przyszłość, realizując „Strategię rozwoju usług społecznych", powinniśmy skupić się na takich formach.

Zmieniamy już to, o czym pan Marek wspomniał, jeśli chodzi o DPS-y, otwieramy się na inne możliwości. W nowej ustawie będzie możliwość, aby DPS-y mogły zarówno świadczyć usługi środowiskowe, jak i na przykład opiekę wytchnieniową. Idziemy w tym kierunku, aby dać taką możliwość. Na dziś mamy ponad 5 tys. wolnych miejsc w DPS-ach, co wynika z wyższych kosztów, ale również z faktu, że samorządy niechętnie dokładają się do tego. Przypomnę, że to ich działanie. Dobrze, na tym zakończymy.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję, panie ministrze. Cel budowy nowego systemu usług społecznych w Polsce jest niezwykle istotny, zwłaszcza że ma on sprostać realnym potrzebom osób w wieku senioralnym oraz z niepełnosprawnościami.

Bardzo miło mi poinformować, że zgłosiła się pani Teresa Hernik – ekspert do spraw społecznych z Federacji Przedsiębiorców Polskich. Uprzejmie proszę.

Ekspert ds. społecznych Federacji Przedsiębiorców Polskich Teresa Hernik:

Witam państwa serdecznie.

Chciałbym kontynuować wątek, który poruszył pan Marek. W przypadku systemowych rozwiązań wydaje się, że przygotowanie asystentów nie powinno opierać się wyłącznie na programowaniu, ale także na systemowych działaniach. Jest to ważne zarówno dla osób starszych, jak i dla osób z niepełnosprawnościami. W tym kontekście

warto zwrócić uwagę na potrzebę współpracy z sektorem edukacji, ponieważ asystent często musi dysponować specjalistyczną wiedzą, podobnie jak pielęgniarka, w zależności od sytuacji. Dlatego zachęcam do uwzględnienia w tym temacie potrzeby edukacji kadr, które miałyby się zająć tym problemem.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Uprzejmie proszę, pan minister Stanisław Szwed.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Dokładnie w tym kierunku zmierzamy. Obecnie przygotowywany jest projekt ustawy we współpracy z Kancelarią Prezydenta, a my mamy nadzieję, że uda się go przyjąć jeszcze w tej kadencji Sejmu. W ten sposób unikniemy sporów dotyczących alokacji funduszy i będziemy mieli pewność, że środki na ten cel zostaną zapewnione w budżecie państwa od stycznia. W ten sposób unikniemy również problemów związanych z programami. Warto podkreślić, że nasze działania będą współgrać z ustawą o świadczeniu wyrównawczym dla osób niepełnosprawnych, która będzie procedowana na tym posiedzeniu Sejmu.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Wspierającym, tak. Bardzo dziękuję, panie ministrze. Jak widać, wszystko idzie w dobrym kierunku.

Właśnie chciałam poruszyć temat ustawy autorstwa pana prezydenta, o czym już wcześniej wspomniałam. Rozmawialiśmy o tym na posiedzeniu podkomisji ds. problemów osób z niepełnosprawnościami. Do państwa posłów członków Komisji Polityki Senioralnej poprosiłam panią Elżbietę Przybylską o zaproszenie pana ministra Wdówika na jedną z naszych Komisji, tak aby mógł również podzielić się z nami swoimi informacjami na ten temat.

O głos prosiła raz jeszcze pani poseł Marzena Okła-Drewnowicz. Uprzejmie proszę.

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Dobrze, że pani przewodnicząca podjęła decyzję o organizacji posiedzenia Komisji z udziałem pana ministra Wdówika. Zgodnie z tym, gdzie odesłała mnie wcześniej pani przewodnicząca, do zapisów dotyczących posiedzenia podkomisji ds. niepełnosprawności, to tam jest tylko jeden akapit, na str. 18, poświęcony asystencji i opiece wytchnieniowej – to zbyt mało, aby uzyskać więcej informacji na temat tego zagadnienia. Dlatego w pełni popieram organizację takiego posiedzenia Komisji.

Na koniec chciałabym zapytać pana ministra Szweda, czy dysponuje danymi dotyczącymi puli środków przeznaczonych na asystencję osobistą dla osób niepełnosprawnych. Czy mamy informacje, ile z tych środków jest przeznaczonych dla seniorów, a ile dla osób niepełnosprawnych, w tym dla osób młodszych? Czy istnieje taki podział? Może pan minister Wdówik będzie w stanie nam na ten temat udzielić informacji.

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Pani poseł, jestem pewna, że pan minister udzieli nam odpowiedzi na to pytanie. Niemniej jednak moim zdaniem byłoby to trudne do ustalenia, ponieważ osoby w wieku senioralnym to często również osoby z niepełnosprawnościami różnego rodzaju. Dlatego jeśli już poświęcamy uwagę temu zagadnieniu, to powinniśmy traktować je całościowo, biorąc pod uwagę zarówno seniorów, jak i inne osoby z niepełnosprawnościami. Niemniej jednak możliwe, że takie dane są dostępne, ja jednak nie jestem w stanie ich potwierdzić. Chciałabym tylko zwrócić uwagę na fakt, że seniorzy to również w dużej mierze osoby z niepełnosprawnościami.

A co do tego wątku podkomisji, to pani poseł, nagranie jest na stronie Sejmu i można…

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

Tak, ale ja przeczytałam…

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Ale mówię o nagraniu, można odsłuchać. To nie było długie posiedzenie. Więc dla chcącego…

Poseł Marzena Okła-Drewnowicz (KO):

W stenogramie jest. Ja wszystko…

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Nie mówię o stenogramie, mówię o całym posiedzeniu, które jest dostępne. Nagranie z podkomisji, pani poseł. Ale pan minister Wdówik przyjdzie. Naprawdę nie widzę powodu do czynienia tego typu uwag.

Bardzo proszę, pan minister Szwed.

Sekretarz stanu w MRiPS Stanisław Szwed:

Nie jestem w stanie odpowiedzieć na pytanie, czy takie dane istnieją, ponieważ nie mam na ten temat informacji. Jednakże jeśli chodzi o środki, które były przeznaczone w ostatnich latach, oraz liczbę uczestników, to jesteśmy w stanie udostępnić państwu te informacje

Przewodnicząca poseł Joanna Borowiak (PiS):

Bardzo dziękuję.

Szanowni państwo, wobec braku zgłoszeń w dyskusji stwierdzam, że Komisja zapoznała się z przedstawioną informacją dotyczącą rozwoju usług społecznych w miejscu zamieszkania.

Serdecznie dziękuję państwu za udział w dzisiejszej Komisji. Składam podziękowania panu ministrowi, przedstawicielom MRiPS i MZ, ekspertom oraz stałym doradcom Komisji Polityki Senioralnej, pełnomocnikom przy wojewodach ds. polityki senioralnej oraz naszym gościom. Dziękuję bardzo.

Zamykam posiedzenie Komisji.